

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 23 września 2019r. oddalił skargę Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. o wznowienie postępowania sądowego, zasądając w punkcie 2 na rzecz J. J. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż organ rentowy domagał się wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 25 czerwca 2018r. w sprawie o sygn. X U 1168/17, gdyż ustalił, iż ubezpieczony nie spełnia przesłanek do przyznania prawa do renty, bowiem jego niezdolność do pracy powstała w dniu 11 stycznia 2017r., po upływie 18 miesięcy od ustalenia ubezpieczenia, tj. po dniu 7 lipca 2015r. Ostatnim okresem ubezpieczenia odwołującego nie jest okres do dnia 8 stycznia 2014r., lecz do dnia 31 października 2011 r., więc ustalona na dzień 7 lipca 2015r. niezdolność nie daje podstaw do przyznania prawa do świadczenia. Z kolei w dziesięcioleciu przed powstaniem tej niezdolności ubezpieczony nie udowodnił wymaganego co najmniej 5-letniego okresu podlegania ubezpieczeniom, lecz jedynie 3 lata, 3 miesiące i 15 dni.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy ustalił, iż Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 25 czerwca 2018r. zmienił decyzję organu rentowego z dnia 1 czerwca 2017r. i przyznał odwołującemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od daty wniosku na trwale; wyrok ten uprawomocnił się w dniu 27 lipca 2018r. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd ten wskazał, że oparł się na opinii biegłego diabetologa-internisty i neurologa, którzy stwierdzili, że odwołujący jest częściowo niezdolny do pracy z powodu powikłań neurologicznych i okulistycznych w przebiegu cukrzycy na trwale. Niezdolność do pracy powstała przed dniem 7 lipca 2015r., a początek niezdolności do pracy można było ustalić już na 2013r. i niezdolność ta wystąpiła już przed dniem 7 lipca 2015r. W piśmie procesowym z dnia 4 kwietnia 2018r. organ rentowy zgodził się z ustaleniem niezdolności do pracy.

W rozważaniach prawnych Sąd pierwszej instancji powołał się na treść art. 114 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1270), zgodnie z którym, jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem sądu, organ rentowy w przypadkach określonych w art. 114 ust. 1 tej ustawy:

- 1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo do świadczeń lub podwyższającą ich wysokość;
- 2) występuje do właściwego sądu ze skargą o wznowienie postępowania, gdy z dokonanych ustaleń wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub świadczenia przysługują w niższej wysokości;
- 3) wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w innych wypadkach złej woli.

Niezbędnym warunkiem ponownego ustalenia prawa do świadczeń przed sądem jest powołanie przez organ rentowy nowych dowodów lub wskazanie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji rentowej, które mogą mieć wpływ na istnienie tego prawa. W takim przypadku podstawą prawną zgłoszenia wniosku o wznowienie postępowania jest art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej. Szczególny charakter wznowionego postępowania odwoławczego polega na tym, że w istocie nie chodzi

w nim o zakwestionowanie prawomocnego orzeczenia sądowego, lecz podważenie wadliwej decyzji organu rentowego. Sąd wystarczającym warunkiem wszczęcia postępowania w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczeń, o którym mowa w art. 114 ust. 2 pkt 2, jest przedłożenie nowych dowodów lub ujawnienie takich okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, z których wynika, że prawo do świadczenia nie istnieje, niezależnie od tego, czy organ rentowy mógł się na nie powołać w poprzednim postępowaniu (zob. wyroki SN: z dnia 26 maja 2010r., II UK 354/09 i z dnia 22 lutego 2010r., I UK 247/09).

Sąd Okręgowy ustalił, że wątpliwości Zakładu co do okresu okresów ubezpieczenia odwołującego się pojawiły się już w dniu 5 grudnia 2013r. (k. 7 tom I akt rentowych) oraz później, po złożeniu przez ubezpieczonego wniosku o przyznanie renty (k. 10 tom I akt rentowych), mimo to Oddział przyjął, iż ostatnim okresem ubezpieczenia odwołującego się był dzień 8 stycznia 2014r., a nie dzień 31 października 2011r.

(k. 21 tom I akt rentowych). Jak wynika z uzasadnienia wyroku z dnia 25 czerwca 2018r., w sprawie o sygn. akt X U 1168/17 oraz akt tej sprawy okoliczności te były badane

przez Sąd Okręgowy w Katowicach, a procedury określonej w art. 114 ust. 2

pkt 2 organ rentowy nie może wykorzystać wtedy, gdy dowody i okoliczności zostały już przez sąd ocenione (tzn. ukształtowały podstawę faktyczną wyroku), jako że wznowienie postępowania przewidziane w powołanym powyżej przepisie ustawy emerytalnej

nie jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia prawomocnego wyroku, a ewentualne nieprawidłowości w zakresie oceny występujących w sprawie okoliczności mogą być wykazywane w środkach odwoławczych od orzeczeń (np. w apelacji), nie mogą natomiast stanowić podstawy ponownego ustalenia prawa do świadczeń (zob. wyroki SN: z dnia 4 lipca 2013r., II UK 410/12 i z dnia 13 września 2011r., I UK 124/11

oraz wyrok SA w Gdańsku z dnia 20 czerwca 2013r., III AUa 2046/12 i postanowienie SA w Szczecinie z dnia 5 września 2012r., III AUz 83/12).

Sąd Okręgowy zauważył, iż organ rentowy nie zaskarżył wyroku z dnia

25 czerwca 2018r., podczas gdy wniosek o wznowienie postępowania odwoławczego nie może opierać się na okolicznościach istniejących przed wydaniem decyzji i znanych organowi rentowemu przed przyznaniem świadczenia wyrokiem sądu pierwszej instancji, od którego organ rentowy nie wniósł apelacji. Skierowany do sądu ubezpieczeń społecznych wniosek organu rentowego o ponowne ustalenie prawa do świadczeń

z ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 114 ustawy emerytalnej nie jest

bowiem, jak już wskazano wyżej, nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia prawomocnego wyroku sądowego przyznającego prawo do emerytury, jeżeli organ rentowy nie skorzystał z przysługujących "zwykłych" odwoławczych środków prawnych (por. wyrok SN z dnia 15 marca 2012r., II UK 160/11 (OSNPUSiSP 2013, nr 5-6, poz. 64 i Antonów Kamil. Art. 114. W: Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, [w:] Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz. LEX, 2014.).

Sąd ten nie wstrzymał wykonania zaskarżonego wyroku na podstawie

art. 414 k.p.c., ponieważ organ rentowy nie uprawdopodobnił, że groziła mu niepowetowana szkoda.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Organ rentowy zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu:

- naruszenie prawa materialnego - art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U.

z 2018r., poz. 1270) przez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu,

iż okoliczności istniejące przed wydaniem wyroku przez sąd mające wpływ na prawo do świadczenia, uzasadniające wznowienie postępowania, to jedynie okoliczności nieznanne organowi rentowemu w chwili orzekania o prawie do świadczenia;

- naruszenie prawa materialnego - art. 114 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej poprzez oddalenie skargi organu rentowego o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego

w Katowicach z dnia 25 czerwca 2018r., sygn. akt X U 1168/17, na mocy którego Sąd przyznał odwołującemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy począwszy od daty wniosku na stałe, mimo ujawnienia okoliczności z których wynika, iż prawo do świadczenia nie istnieje.

W związku z postawionymi zarzutami, apelujący wniósł o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 25 czerwca 2018r.,

sygn. akt X U 1168/17 oraz o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie o wznowieniu postępowania w sprawie o sygn. akt j.w.

Rozpoznając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego nie zasłużyła na uwzględnienie.

Organ rentowy w swojej apelacji powołał się na zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji treści art. 114 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. z 2021r., poz. 291), zgodnie z którym jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem sądu, organ rentowy w przypadkach określonych

w art. 114 ust. 1 tej ustawy (tu: pkt 6 - jeżeli przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego) występuje

do właściwego sądu ze skargą o wznowienie postępowania, gdy z dokonanych ustaleń wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub świadczenia przysługują

w niższej wysokości. Sąd Okręgowy w motywach swojego rozstrzygnięcia powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, wskazujące, iż art. 114 ustawy emerytalnej

nie jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia prawomocnego wyroku sądowego przyznającego prawo do emerytury, jeżeli organ rentowy nie skorzystał

z przysługujących "zwykłych" odwoławczych środków prawnych. Tymczasem

w kontrolowanej sprawie to organ rentowy miał pełną możliwość skorygowania własnego błędu przy ustaleniu warunków wymaganych do nabycia przez

ubezpieczonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy - i powielonego błędu Sądu Okręgowego, wydającego orzeczenie w sprawie zawisłej pod sygnaturą akt

X U 1168/17 - poprzez złożenie apelacji, czego jednak nie uczynił. Obecny wniosek miał posłużyć zatem organowi rentowemu do naprawienia własnego zaniechania

i procesowej bierności w rozstrzygnięciu sprawy o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w treści wyroku z dnia 19 października 2017r., wydanego do sprawy II UK 454/16, zam. LEX nr 2408322 organ rentowy

nie może na podstawie procedury wskazanej w art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej domagać się innej oceny prawnej okoliczności faktycznych, które weszły do podstawy faktycznej uprzedniego wyroku, gdyż w takim przypadku

chodziłoby o błędne zastosowanie przepisów prawa materialnego przez sąd do ustalonego stanu faktycznego (błąd w subsumpcji), co nie może stanowić podstawy do ponownego ustalenia prawa do świadczenia na podstawie art.114.

Należy tu przywołać nadto argumentację Sądu Apelacyjnego w Katowicach przedstawioną do wyroku z dnia 27 lutego 2020r., sygn. akt III AUa 2139/18, gdzie wskazano, iż art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej - jako podstawa

wznowienia postępowania - umożliwia uchylene lub zmianę decyzji i ponowne ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokości, jeżeli przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego, a nie sądu.

Biorąc pod uwagę wskazaną wyżej argumentację, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i oddalił ją - jako bezzasadną, w trybie art. 385 k.p.c.

/-/SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus